

Historiske steder langs sykkelruta til Torp

DE GAMLE FERDSLSÅRENE:

-Gokstadveien/Råstadveien Dette er den eldgamle innfartsveien til Sandefjord fra øst, for trafikk fra Stokke og østre del av Sandar. Traseen er nok litt forandret gjennom tidene, men ikke så mye. Litt veiomlegging skjedde da jernbanen kom i 1881. En beskrivelse til militærkartet fra 1805 forteller at det var vadested over Unnebergbekken.

-Veien Råstad-Torp sto ferdig etter en helt ny trase i 1915. Hensikten var å gi lettere adgang til Råstad stasjon for de som bodde i Torp/Vataker/Fevang-området. Tidligere gikk det en gammel vei fra Øvre Lingelem forbi Nordi Feen til Råstad og Bøle. Det gikk også en vei forbi de søndre gårdene på Feen, sør for Feensåsen og til Råstad..

-Byveien Torp-Unneberg-Sandefjord kom fra Rusletvedt i Stokke fram til Østre Vataker. Videre forbi Torp, Øvre Lingelem og Brekkeskauen til Unneberg. En østligere trase gikk rett sørover fra Gråbak, forbi Feen og sammen med den vestlige traseen.

Sykkelløypa følger delvis den gamle byveien.

-Dalaneveien er navnet på den gamle veien mellom Unneberg og Brekke. Fra Brekke gikk veien videre nordover til Nedre Lingelem, Bergan og Orerød. Det gikk også en vei opp til Hunsrød.

Dalaneveien ble mye brukt når de kjørte med lass, bl.a. materialer til skipsverfta ved Sandefjord, da den ikke har motbakker. Den ble også mye brukt som kirkevei. Veien gikk ut av bruk da Lingelemveien kom i 1890. En del av veien på østsida av Unnebergbekken er intakt og brukes som skogsvei.

-Lingelemveien sto ferdig i 1890, etter en helt ny trase. Tidligere kom det en gammel vei nord fra Hunsrød og Kolarød, gjennom tunet på Unneberg-Ødegården vest for nåværende vei på Åbol. Den ble kalt »Rabbeveien». Etter å ha kommet sammen med Mosserødveien gikk den øst for Mølleråsen ned til byen. Dølabakken ble bygd etter initiativ fra prost Schelven i 1790-åra.

Det gikk også en vei fra den lille plassen »Grinda» over Østre Åbol og Sandskjær til Øvre Hasle.

KULTURMINNER SOM ER MERKET PÅ KARTET:

1. Sandar prestegård

Vi ser den gamle hovedbygningen like nord for Landstadmonumentet. Prestegården var en storgård, med mange husmannsplasser rundt om. Det meste av Sandefjord sentrum er bygd på prestegårdens grunn.

2. Nedre Hasle

Her var det et stoppested på Vestfoldbanen, og det grodde opp et lite senter med forretninger på begge sider av jernbanen. Det var 2 kolonialbutikker, slaktebutikk, konfeksjonsforretning/skredder, skomaker, blikkenslager, bilforretning/bensinstasjon og kiosk.

3. Mønsterplassen

Dette er et gammelt navn på området der Meny-bygget ligger nå. Navnet tyder på at det her var mønstringsplass for de som skulle i militæret. Et gammelt hus på gården Gokstad like ved ble kalt »Kapteinsgården». Dette store gamle huset står ennå.

4. Vollane

Råstadveien kryssa tidligere jernbanen i plan. Grindvokterboligen lå på vestsida av jernbanen, like overfor transformatorstasjonen. Vokteren måtte åpne og lokke bommene inntil det ble automatikk og fjernstyring.

5. Unnebergbekken

Kanskje den best bevarte bekken i Sandefjord. Sjøørret lever i bekken, i tillegg til at den generelt har høyt biologisk mangfold. Før hadde bekken stor betydning som drivkraft, og ifølge Lars Os skal det ha vært i alt 19 kverner i hovedbekken og sidebekker, i tillegg til noen sager. Noen steder, f.eks. nedafor Sletmos gård på Unneberg, finner vi ennå rester etter demninger.

6. Mjölløst

Den store hovedbygningen rommet ”forsørgelseshjem” for Sandar fra 1887. De som var arbeidsdyktige, deltok i gårdsarbeidet. Senere er gården overtatt av Sandefjord Bå Kors, som her har drevet Mjölløst vernehjem.

7. From kapteinsgård

Etter ny hærordning i 1818 skulle det bo en kompanisjef på en sjefsgård i hvert kompanisdistrikt. På Søndre From bygde staten en stor sjefsgård for "Hedrumske Compagnie" i 1822. Allerede i 1867 ble eksersisen lagt til de store moene, men den siste kapteinen fortsatte å bo på From til sin død i 1885. Den gamle kapteinsgården brant i 1911, og det ble da, av Christian Berg, ført opp nye, store hus. Våningshuseet står i dag.

8. From skole

Den første lille skolebygningen sto ferdig i 1879. Til da hadde skolen vært i ei stue på den nordre Fromgården. I 1894 og 1938 ble det foretatt større utvidelser, og skolen ble da omtrent slik vi ser den i dag. Da første trinn av Unneberg skole sto ferdig i 1966, ble From skole nedlagt. Seinere har det bl.a. vært konfeksjonsfabrikk her.

9. Råstad stasjon

Stasjonen ble anlagt samtidig med Vestfoldbanen, som ble åpnet i 1881 til Larvik. Et par butikker grodde også opp her. I dag er alt nedlagt, men jernbaneentusiaster holder den gamle stasjonsbygningen ved like med tanke på et jernbanemuseum.

10. Råstad bedehus

En omfattende religiøs vekkelse gikk over Råstadgrenda i slutten av 1920-åra, og et resultat var reisingen av Råstad bedehus i 1929. Det ble revet rundt 1990.

11. Feen

To gårder ligger på den lille høyden ute på jordet, en gård ligger i skogkanten ved bilveien, og den fjerde gården lå inne på flyplassområdet, ca 150 meter nord for veien. Den ble revet i forbindelse med bygging av parkeringshus.

12. Hjertåstoppen

Sandefjords høyeste punkt, 147,5 meter. Sett fra deg sykkelen på topp av bakken ved kjetting. Gå syddover langs traktorvei /sti som svinger oppover mot vest. Følg glove syddover til terrenget faller. Gå opp bratt skråning mot vest og følg sti syddover til bratt skråning opp til toppområdet. Sti går syddover langs toppene forbi stolpe med rødt topplys. Flott utsikt lengst syd på topppartiet.

13. Åbol sag

Tidligere på 1900 – tallet lå det en sag her. I dag er det ikke synlige rester i terrenget etter saga.

14. Granskau

Gården "Granskau" i Lingelemveien. Tidligere eier Nils Herland, nå datter Michelsen. Del av tidligere jord igjen til bruk som frukthage. Bebyggelsen består fortsatt, men ikke i aktiv bruk som gårdsbruk.

15. Slottet

Her var det en gård, hvor all jord i dag er bygd ut. Framhuset står ennå. Anton Slottet, som bodde her sist, sto på torget med slakt.

16. Jahreporten

Oppgangen til Midtås, praktieendommen som skipsreder Anders Jahre bygde opp i 1930-åra.

Dølebakken

Den eldste bebyggelsen ligger på østsida av bakken. Området mot vest, Åsen, ble et populært bosted for velhavende Sandefjordsfolk.

17. Mølleråsen

På toppen sto ei vindmølle fra ca 1830 til den brant i 1863. En kan ennå se fundamentsteiner for både mølla og møllerhuset. Den siste mølleren, Johan Christian Olsen, bodde og dreiv snekkerverksted her på åsen helt til 1903.

Monumentet som står på toppen i dag, ble reist i 1971, gitt av Odd Gleditsch.

Det går sti opp både fra Dølebakken og fra Pyntestuen.

18. Sande gamle skole

Der Sorenskriveren holder til i dag, lå gamle Sande skole, bygd 1867. Bygningen huset også Sandar Sparebank og kommuneadministrasjonen en periode. Den brant i 1921, og ny skole sto ferdig ovenfor Pyntestuen i 1923. Nedafør skolen var det en periode kolerakirkegård.

